

*Vogel werkgroep
IVN Losser*

Jaarverslag 2004

INHOUDSOPGAVE

IVN Losser – Vogelwerkgroep 2004	2
Voorwoord	3
Vogelwerkgroep 2004	4
Nestkastverslag 2004.....	5
Ringactiviteiten	11
Vogelinventarisatie	16
Excursie naar Fasterbo	18
De Losserse Ooievaars in 2004.....	21
De Oelemars in 2004	22
Vogeltrek over de Oelemars 2004	24
LSB 2004 Kolonievogels en Zeldzame Broedvogels.....	31
Dagvlinder- en libelleninventarisatie Oelemars.....	34
Totaal overzicht waargenomen soorten Oelemars	36

**Dit jaarverslag kwam mede tot stand dankzij financiële steun
van de Rabobank Oost Twente.**

I.V.N. LOSSER – VOGELWERKGROEP 2004

Coördinatoren:

Algemeen coördinator	Ben Heerink	benheerink@wanadoo.nl
Grote Gele Kwikstaart	Leo Hassing	lhassing@freeler.nl
Gierzwaluwen	Ben Heerink	benheerink@wanadoo.nl
Nestkastjes en Huiszwaluwen	Bennie Egberink	b.egberink4@wanadoo.nl
Kolonievogels	Ben Hulsebos	benhulsebos@home.nl
Ooievaars	Sander Wansing	a.wansing@hccnet.nl
Oelemars	Sander Wansing en Ben Hulsebos	webmaster@oelemars.com
Excursies	Herman Nijland	appelvink@wanadoo.nl
Jaarverslag	Peter Steffens en Leo Hassing	peter.steffens@hetnet.nl
Ringstation	Leo Hassing	lhassing@freeler.nl
Kerkuilen en Steenuilen	Bennie Egberink	b.egberink4@wanadoo.nl

In 2004 werd o.a. samengewerkt met de hierna vermelde instanties/organisaties:

- Vogelbescherming Nederland
- SOVON
- Natuurmonumenten
- Staatsbosbeheer
- Twentse Vogelwerkgroep
- Kerkuilenwerkgroep Twente
- Stichting Gierzwaluwwerkgroep Nederland
- Vlinderstichting
- Polaroid B.V. (Enschede)
- Arboretum Poortbulten
- De Losserhof
- Gemeente Losser
- Steenuilenwerkgroep Nederland
- Universiteit van Lund Zweden
- Zoogdierenwerkgroep Overijssel

Redactie jaarverslag 2004:

- Leo Hassing
- Ben Hulsebos
- Peter Steffens

Foto's eigen leden.

Website: www.oelemars.com

e-mail: webmaster@oelemars.com

VOORWOORD

Als nieuwbakken coördinator van de vogelwerkgroep ben ik gevraagd een voorwoord te schrijven voor dit jaarverslag. Ik voldoe graag aan dit verzoek. En wel hierom. Op het moment van het schrijven van deze regels ben ik net terug van de nieuwjaarsbijeenkomst van onze vogelwerkgroep. Een reuze gezellig samenzijn waarbij de onderlinge band op ongedwongen wijze is aangehaald. Een samenzijn vol enthousiasme en spontaniteit zoals ik het zo graag zie. Ik denk dat datzelfde enthousiasme de basis is voor het floreren van onze werkgroep. Want floreren doen we. Gestaan is er uitbreiding van ons bestand van werkende leden en Leo's hut barst bijkans uit zijn voegen bij de werkgroepvergaderingen. En dat in een tijd waarin het vinden van voldoende kader voor het zo belangrijke natuurbeschermingswerk onder druk staat. Heel vaak zelfs in het geheel niet meer gevonden kan worden. Dat het ons wel lukt is volgens mij te wijten aan de prima sfeer in de werkgroep en daarvoor verdient eenieder een groot compliment! Laten we die goede sfeer er vooral inhouden.

In een jaarverslag wordt teruggekeken op het voorbije jaar. Een droeve gebeurtenis in het afgelopen jaar was het plotselinge overlijden van Maria Hospers. Maria was al sinds haar lidmaatschap van het IVN ook lid van de vogelwerkgroep. De laatste jaren was Maria regelmatig te vinden in de waarnemingshut aan de Oelemars, waar ze dan rustig zat te genieten van het uitzicht. Het jaar 2004 werd gekenmerkt door tal van activiteiten, deels nieuwe, die we samen hebben opgepakt. Zonder volledig te willen zijn noem ik er een paar. De steenuil-monitoring in ons plot in Overdinkel kreeg een vaste structuur. Ook landelijk worden nu de ontwikkelingen in beeld gebracht van dit vertederende maar o zo bedreigde uiltje. Daar gaan we dus mee door. De vroege-vogel-excursie die voor de eerste maal op de agenda stond was, ondanks het druilerige weer, een succes. De opkomst was zonder meer goed te noemen en jawel, het leverde ons zelfs enkele nieuwe werkgroepleden op. Die excursie houden we er dus ook in! Ook de eerste Losserse- vogelaars-avond verdient een plaats op de jaarlijkse agenda. Aan de formule, hoe vermaken we ons publiek, moet nog wel wat gesleuteld worden. Eventuele suggesties zijn van harte welkom. In feite ben ik hiermee al aan het vooruitblikken naar de toekomst. En dat is minstens zo belangrijk. De trektellingen, die mooie waarnemingen opleveren maar ook in een sociale behoefte blijken te voorzien, zijn voor het komend voorjaar al weer ingepland. De toestemming van de gemeente Losser voor de aanleg van kunstmatige broedgelegenheden voor de IJsvogel bij de Oelemars zit er aan te komen. Samen met het schoonmaken van de Oeverwaluwwand zal dat een van onze eerste "handen-uit-de-mouw" karweitjes zijn voor het vroege voorjaar. Ik reken op jullie aller enthousiasme en opkomst. Het enthousiasme waar ik in het begin over sprak. Als we dat, samen met een fikse portie inzet en saamhorigheid, er ook in kunnen houden, zal ik met genoegen een volgend voorwoord kunnen schrijven.

Ben Heerink, algemeen coördinator.

VOGELWERKGROEP 2004

- Er werden in het afgelopen verslagjaar 5 ledenvergaderingen gehouden, waar de werkzaamheden werden besproken en de taken verdeeld. Resultaten werden geëvalueerd en nieuwe plannen gemaakt.
- Er werden dit jaar excursies naar de IJssel, de Rieselfelder en het Lauwersmeer georganiseerd.
- Op 17 januari werd meegewerkt aan de landelijke Watervogeltelling.
- In maart werd de nieuwe kunstwal op de Oelemars voor de Oeverwaluw gereed gemaakt voor het nieuwe broedseizoen.
- Van februari t/m april werd de voorjaarstrek telling gehouden en van augustus t/m december de najaarstrek telling.
- Op 2 oktober werd er meegewerkt aan de World Birdwatch 2004.
- Van maart t/m augustus werden de honderden nestkasten weer gecontroleerd.
- Op de Oelemars werden ook dit jaar weer de vlinders en libellen geïnventariseerd.
- Inventarisaties van enkele soorten vogels zoals o.a Steenuil werden gehouden en de gegevens aan SOVON doorgegeven.
- In september werd er een meerdaagse excursie gemaakt naar Falsterbo in het zuiden van Zweden, om daar de vogeltrek vanuit het noorden van Scandinavië van dichtbij mee te maken.
- In november werd het paalnest voor de Ooievaars aan de Invalsweg vervangen. Het oude nest was tijdens een storm omgewaaid.
- Er werden diverse artikelen gepubliceerd in het Losser Journaal over vogels die op de Oelemars voorkomen.
- Van al deze activiteiten worden in dit jaarverslag de resultaten gepubliceerd.
- Artikel over de Gierzwaluw in Polaroid-View.
- Televisie: Herhaling van het programma over de Grote Gele Kwikstaart.

NESTKASTVERSLAG 2004

Dit jaar noteerden we 20 verschillende soorten vogels in onze nestkasten, dit waren er twee minder dan in 2003. Kauw, Holenduif en Mandarijneend waren dit jaar niet aanwezig, wel één Gekraagde Roodstaart, die 10 jongen groot bracht.

Met 124 uitgevlogen jongen hadden de Grote Gele Kwikstaarten een uitstekend jaar. Nog niet eerder vlogen er zoveel jongen uit. Van de 124 jongen konden er 109 geringd worden, hiervan werd er één teruggemeld uit Belgisch Limburg. Dit was de eerste terugmelding van een door ons geringde Grote Gele Kwikstaart. In totaal zijn er nu 497 jongen geringd.

Ook de Gierzwaluw had met 31 uitgevlogen jongen een goed jaar, voor het eerst nu ook in Losser een geslaagd broedsel in een nestkast.

Het aantal Bonte Vliegenvangers was dit jaar duidelijk meer dan in voorgaande jaren. Dit jaar hebben maar liefst 54 broedparen een broedsel gehad, waarbij op het Duivelshof één paartje een broedsel had met maar liefst 10 jongen, die ook allen uitgevlogen zijn.

In de Bosuilenkasten werd slechts één broedsel vastgesteld. Wel werden in enkele kasten adulte Bosuilen waargenomen. Op enkele plaatsen in Twente werden in februari reeds grote jongen waargenomen, mogelijk dat we met onze controles te laat waren.

Soort/Resultaat	Eieren	Jongen	Uit	Totaal aantal broedsels	2 ^e broed.	3 ^e broed.	4 ^e broed.	Mislukt
Koolmees	790	734	730	95	2			4
Pimpelmees	363	343	333	37				1
Zwarte mees	49	43	43	5	2			1
Glanskop	26	26	26	3				
Bonte Vliegenvanger	327	307	292	54				5
Grauwe Vliegenvanger	9	8	8	2				
Roodborst	5	5	5	1				
Gekraagde Roodstaart	12	10	10	2				
Zwarte Roodstaart	5	5	5	1				
Witte Kwikstaart	16	16	16	3	1			
Grote Gele Kwikstaart	154	128	124	31	11	5		4
Huiszwaluw	112	96	87	32	13			3
Boomklever	22	22	22	3				
Gierzwaluw	38	31	31	21	3			3
Winterkoning	28	27	27	4	1			
Ringmus	25	25	25	4				
Spreeuw	29	28	28	6	1			1
Torenavalk	5	5	5	1				
Bosuil	1	1	1	1				
Kerkuil	78	78	78	20	2			
Steenuil	38	28	24	11				3
Totaal 2004	2132	1966	1920	337	36	5		25
Overzicht 2003	1763	1580	1534	301	27	4		27
Overzicht 2002	1761	1480	1410	274	25	6	1	30

Duivelshof 2004 Aantal kasten: 77 / Bezetting: 76,6 %

Soort/Resultaat	Ei	Jong	Uit	Totaal aantal broedsels	2 ^e broedsel	Mislukt
Koolmees	198	191	190	24		1
Pimpelmees	76	73	73	7		
Zwarte mees	49	43	43	5	2	1
Glanskop	18	18	18	2		
Bonte Vliegenvanger	121	120	120	19		
Totaal	462	445	444	57	2	2

De Losserhof 2004 Aantal kasten: 168 / Bezetting: 62,5 %

Soort/Resultaat	Ei	Jong	Uit	Totaal aantal broedsels	2 ^e broedsel	Mislukt
Koolmees	388	364	364	43	2	2
Pimpel	210	202	194	22		1
Glanskop	8	8	8	1		
Bonte Vliegenvanger	150	138	130	25		3
Gekraagde Roodstaart	12	10	10	2		
Boomklever	15	15	15	2		
Ringmus	25	25	25	4		
Winterkoning	6	6	6	1		
Spreeuw	15	14	14	3	1	1
Torenavalk	5	5	5	1		
Bosuil	1	1	1	1		
Totaal	835	788	772	105	3	7

Arboreteum 2004 Aantal kasten: 60 / Bezetting: 90%

Soort/resultaat	Ei	Jong	Uit	Totaal aantal broedsels	2 ^e broedsel	Mislukt
Koolmees	204	179	176	28		1
Pimpelmees	77	68	66	8		
Bonte Vliegenvanger	57	49	42	10		2
Grauwe Vliegenvanger	9	8	8	2		
Roodborst	5	5	5	1		
Boomklever	7	7	7	1		
Winterkoning	10	9	9	2	1	
Spreeuw	14	14	14	3		
Totaal	383	339	327	55		3

Steenuil

Locatie/Resultaat	Eieren	Jongen	Uitgevlogen	Bijzonderheden
Jansink	3	2	2	
Onderweegh	1	0	0	Mislukt
Davina	4	2	2	
Schasfoort	4	4	4	
Olde Riekerink	5	5	5	
Reuvers	3	2	2	
Groothuis	5	5	5	
Smudde	4	1	0	Mislukt
Visser	3	3	0	Mislukt
Loos	3	3	3	
Roerink	3	1	1	
Totaal	38	28	24	

De Steenuilen hadden dit jaar een minder goed broedseizoen. Op een plaats waar de vogels al jaren een broedsel hadden, werd tijdens een storm in het voorjaar het dak van de kast vernield. Hierdoor verhuisde het paartje hoogstwaarschijnlijk naar een andere broedlocatie.

Van 3 paartjes mislukte het broedsel, van één paartje werden de jongen gepredeerd, bij een paartje stierf het enige uitgekomen jong en van een ander paartje werd na één ei de broedpoging gestaakt.

Op enkele plaatsen zijn in het afgelopen broedseizoen nieuwe kasten geplaatst.

Op veel plaatsen waren de paartjes wel aanwezig, zodat we met veel vertrouwen het nieuwe broedseizoen tegemoet zien.

Kerkuil

Locatie/ Resultaat	Eieren	Jongen	Uitgevlogen	Bijzonderheden
Boers		4	4	
Loth		4	4	
Haarman		3	3	
Ter Denge		4	4	
Elferink		3	3	
Vrijkotte		4	4	Waren al uitgevlogen
Vrijkotte		4	4	2 ^e broedsel
Hobbelink/Volker		6	6	
Oldekamp		6	6	
Oldekamp		3	3	2 ^e broedsel
Olde Rengerink		5	5	
Kleissen		3	3	
Moleman		4	4	
Haarhuis Geesteren		4	4	
Austie		4	4	
Lucassen		2	2	
Beun		4	4	
Kromhof		3	3	
Brunninkreef		4	4	
Swennenhuis		4	4	
Totaal		78	78	

Met 18 broedparen die 20 broedsels hadden was het broedseizoen voor de Kerkuil een goed jaar. Met 78 uitgevlogen jongen was het broedsucces met 3,9 jongen per broedsel goed te noemen. Op twee plaatsen vond er een tweede broedsel plaats, waarschijnlijk was het aantal tweede broedsels nog hoger, omdat er maar op enkele locaties gecontroleerd is op een vervolglegsel.

Dit jaar zijn ook niet alle locaties wegens tijdgebrek door de controleurs bezocht. Mogelijk zijn hierdoor niet alle broedsels bekend geworden.

De kasten worden door ons gecontroleerd wanneer de jongen al groot zijn. Het aantal jongen is zeer waarschijnlijk groter geweest dan het aantal uitgevlogen jongen, omdat mogelijk jongen vroegtijdig zijn gestorven.

Torenavalk

Locatie	Eieren	Jongen	Uitgevlogen	Bijzonderheden
Losserhof	5	5	5	In Kerkuilenkast

In een Kerkuilenkast op de Losserhof heeft één paartje Torenavalken een broedsel met vijf jongen grootgebracht.

Grote Gele Kwikstaart

Locatie/ broedsels	1 ^e broedsel			2 ^e broedsel			3 ^e broedsel			Totaal			Mislukt
	Eieren	Jongen	Uit	Eieren	Jongen	Uit	Eieren	Jongen	Uit	Eieren	Jongen	Uit	
Waterzuivering	6	6	5	5	5	5				11	10	10	
Bossinkbrug	5	4	4	5	5	5	4	4	4	14	13	13	
Schoklandbrug	4	3	2	5	5	5				9	8	7	
Menko's brug	7	6	6	3	3	3	5	5	5	15	14	14	
Theusink	5	3	3	5	0	0				10	3	3	1
Plas A1	5	5	5	6	4	4				11	9	9	
Brug A1	5	5	5							5	5	5	
Kribbenbrug	5	5	5	3	0	0	4	0	0	12	5	5	2
Beverborgbrug	6	6	6				5	5	5	11	11	11	
Kampbrug	5	5	5	4	4	4				9	9	9	
Jan Wesselink	6	6	3	6	6	6				12	12	9	
Schutmoatbrug	6	5	5	5	5	5	5	5	5	16	15	15	
Stroothuizen	5	5	5							5	5	5	
Beuningerbrug				5	5	5				5	5	5	
Schepersvonder	4	4	4							4	4	4	
Ten Berger	5	5	5							5	5	5	
Totaal	79	72	68	52	42	42	23	19	19	154	133	129	3

Dit jaar waren er 29 territoria van de Grote Gele Kwikstaart in onze gemeente. Hiervan hebben er 16 gebroed in onze nestkasten. Er vonden dit jaar geen vierde broedsels plaats, maar zonder deze vierde broedsels vlogen er toch meer jongen uit dan ooit tevoren. Maar liefst 129 jongen vlogen dit jaar uit, waarvan er 109 geringd konden worden. De niet geringde jongen waren al te groot om geringd te worden, teneinde het risico te voorkomen dat de jongen vroegtijdig het nest zouden kunnen verlaten.

Van een vogel werd een terugmelding ontvangen. Het betrof een jong uit een nest van vijf dat op 27 april geringd was en op 5 september gecontroleerd werd door een Belgische ringer in Eksel Limburg (B) 176 km vanaf de nestplaats. Dit was de eerste terugmelding van een jonge Grote Gele Kwikstaart uit onze nestkasten.

Naast de Grote Gele Kwikstaarten broedden ook enkele paartjes Witte Kwikstaarten en één paartje Winterkoninkjes in de nestkasten. Van de Witte Kwikstaart vlogen van drie broedsels in totaal 16 jongen uit en het Winterkoninkje had twee broedsels waarbij 12 jongen uitvlogen.

Gierzwaluw

Resultaten Polaroidkolonie

Kastnr	1e broedsel			Vervolglegsels			Totaal			
	Eieren	jongen	uit	Eieren	Jongen	Uit	Eieren	Jongen	Uit	Broedsels
E1	2	2	2				2	2	2	1
E2	2	2	2				2	2	2	1
E3	2	2 + 2	2 +2				2	2	2	1
E4	2	0	0				2	0	0	1
E5	2	-	-	1	1	1	3	1	1	2
E6	2	2	2				2	2	2	1
E7	2	2	2				2	2	2	1
E8	2	-	-	2	2	2	4	2	2	2
E9	1	1	1				1	1	1	1
D10	2	2	2				2	2	2	1
D11	2	2	2				2	2	2	1
D12	3	3	3				3	3	3	1
D15	2	2	2				2	2	2	1
D16	1	-	-	1	1	1	2	1	1	2
D18	1	1	1				1	1	1	1
D27	2	2	2				2	2	2	1
Totaal	30	23 + 2	23 + 0	4	4	4	34	27 +2	27+ 0	19

Kast 3 is plus twee asielvogels uit Losser.

E = enkele kast

D = duokast

Dit jaar 16 broedparen in de nestkasten bij Polaroid te Enschede. Deze 16 broedparen hadden 19 broedsels, inclusief drie vervolglegsels. Drie broedsels mislukten doordat de eieren uit de kast werden geworpen en van een paar werd een laat legsel niet uitgebroed. Hier verlieten de oudervogels begin augustus de kolonie.

Twee gevonden jonge vogels uit Losser die in nestkast 3 waren geplaatst hebben het helaas niet gehaald. De ene vogel werd na enkele dagen dood op de grond gevonden en de andere jonge vogel werd bij de nacontrole dood in de kast aangetroffen. Bij pogingen in het verleden werden de gevonden jongen wel door de pleegouders groot gebracht.

Er werden negen adulte vogels gecontroleerd die in het verleden reeds eerder in de kolonie geringd waren. De oudste terugmelding was van een vogel die in 1996 geringd was in de zelfde nestkast waarin hij nu gecontroleerd werd. In nestkast 12 werd een jonge vogel uit 2003 gecontroleerd die toen in nestkast 11 zat.

Dit jaar werden er weer veren verzameld voor het verenonderzoek van de universiteit van Lund in Zweden.

In de nestpotten waren dit jaar geen broedsel van de Gierzwaluw. Wel bracht een Zwarte Roodstaart er vijf jongen in groot.

Dit jaar vond in Losser een broedsel plaats in een van onze nestkasten met twee jongen. Ook in Overdinkel dit jaar één paartje in een van onze kasten, één ander paartje broedde hier in een opening in de muur.

Totaal 2004

Locatie	1 ^e broedsels			Vervolglegsels			Totaal			
	Eieren	jongen	uit	Eieren	jongen	uit	Eieren	jongen	uit	Broedsels
Polaroid	30	23 + 2	23 + 2	4	4	4	34	27 + 2	27 + 0	19
Losser	2	2	2				2	2	2	1
Overdinkel	2	2	2				2	2	2	1
Totaal	34	27 + 2	27 + 0	4	4	4	38	31 + 2	31 + 0	21

Het ringen van Gierzwaluwen.....

... en Steenuilen

RINGACTIVITEITEN

Geringde vogels

Door verbeterde vangtechnieken, intensieve controle van nestkasten, maar natuurlijk ook door zeer goede broedresultaten van sommige soorten, werden in 2004 door VRS Conings 3670 vogels geringd, verdeeld over 56 verschillende soorten. De aantallen die werden gevangen en geringd op het ringstation stegen fors en waren nog nooit zo talrijk sinds de oprichting in 1976. Het toepassen van lokgeluiden bij de mistnetten werd verbeterd en uitgebreid met specifieke soorten in hun optimale trekperiode. Hierdoor lukte het zelfs vogels te vangen die normaliter slechts voorkomen in waterrijke en moerasachtige gebieden en zeker niet in de droge zanderige omgeving van het ringstation Overdinkel zijn aan te treffen. Het aantal gevangen Kleine Karekieten en Bosrietzangers steeg fors en nieuwe soorten waren: Waterral, Sprinkhaanzanger en Rietzanger. Vooral de vangst van de Waterral was zeer opmerkelijk. Vakkundig werd deze schuwe moerasvogel, zeer waarschijnlijk toch aangelokt door uitbundige zang van Kleine Karekieten uit de alom verspreid opgestelde speakers, het mistnet in gedreven, terwijl hij rondscharrelde tussen de struiken. Chef ringstation Leo was volslagen verrast toen zijn broer Herman met deze schitterende vangst de hut binnenstapte.

Waterral, een opmerkelijke vangst.

Zeer goed op geluid reageerden ook Zwartkop (665), Tuinfluiter (79), Heggenmus (338), Tjiftjaf (337) en Roodborst (254), waarvan nog nooit eerder zoveel exemplaren werden geringd. Van de Tjiftjaf werd een exemplaar van de Scandinavische ondersoort "abietinus" gevangen; ook deze was nieuw voor Overdinkel. Zelfs zes keer werden de ringers in het najaar verrast met de vangst van een Vuurgoudhaantje, terwijl dit in de voorbije 28 jaar slechts drie maal eerder was gebeurd. In het voorjaar van 2004 waren er plotseling Sijzen, die zich goed lieten vangen, maar gedurende de rest van het jaar waren ze nauwelijks of niet te zien. Tegenvallende vangsten waren er natuurlijk ook te melden en wel van de lijsters: slechts 117 Merels, 29 Zanglijsters, 2 Koperwieken en 1 Grote Lijster was het resultaat. Ook de vangsten van Vinken en Kepen bleef beneden verwachting, maar Groenlingen werden weer veel gevangen.

Het aantal gevangen roofvogels op de Vliegbasis Twenthe dat op het ringstation werd geringd bleef beperkt tot enkele exemplaren; de vogels nemen het luchtruim van de Vliegbasis waarschijnlijk weer langzaam over van de Fighting Falcons (F16). Nog een nieuwe vogelsoort meldde zich zelf spontaan aan op het ringstation en dat was een Boerenzwaluw die tot verbazing van de familie Hassing zomaar hun woonkamer was binnengevlogen.

Het aantal jongen in de nestkasten van het IVN-Losser dat werd geringd, was boven verwachting hoog. Vooral de Grote Gele Kwikstaart kende een goed broedseizoen met broedpaartjes op nieuwe locaties. Er werden 114 pullen geringd en dat was het hoogste aantal sinds met dit project in 1992 werd begonnen. Het succes met de nestkasten voor de Gierzwaluw zette zich voort met 39 geringde exemplaren. Met op twee locaties succesvol een vervolglegsele te produceren, ontvingen 57 kerkuilen een ring. Bij de Steenuil bleef het aantal beperkt tot 20 exemplaren. Tussen alle drukte van het ringen op diverse locaties, was er ook nog tijd om even 108 Bonte Vliegenvangers en 44 Zwarte Mezen te ringen.

Soort	Ringstation Overdinkel	Nestkasten IVN Losser	Totaal
Sperwer	9		9
Torenvalk	3	4	7
Patrijs	1		1
Waterral	1		1
Houtduif	10		10
Kerkuil		57	57
Steenuil		20	20
Bosuil	1		1
Gierzwaluw		39	39
Groene Specht	2		2
Kleine Bonte Specht	2		2
Veldleeuwerik	5		5
Boerenzwaluw	1	10	11
Graspieper	2		2
Witte Kwikstaart	1	12	13
Grote Gele Kwikstaart		114	114
Winterkoning	51		51
Heggemus	338		338
Roodborst	254		254
Gekraagde Roodstaart	6		6
Merel	117		117
Zanglijster	29		29
Koperwiek	2		2
Grote Lijster	1		1
Sprinkhaanzanger	3		3
Rietzanger	3		3
Bosrietzanger	12		12
Kleine Karekiet	118		118
Braamsluiper	8		8
Grasmus	6		6
Tuinfluitier	79		79
Zwartkop	665		665
Tjiftjaf	337		337
Scandinavische Tjiftjaf	1		1
Fitis	5		5
Goudhaan	21		21
Vuurgoudhaantje	6		6
Grauwe vliegenvanger	1		1
Bonte vliegenvanger	3	108	111
Staartmees	48		48
Glanskop	7	16	23
Kuifmees	1		1
Zwarte Mees	2	44	46
Pimpelmees	214		214
Koolmees	177		177
Boomkruiper	12		12
Gaai	9		9
Ekster	1		1
Spreeuw	4		4
Huismus	111		111
Ringmus	160		160
Vink	158		158
Keep	4		4
Groenling	122		122
Sijs	116		116
Totaal	3251	419	3670

'rood' is nieuw soort.

'blauw' is nieuw record.

Terugvangsten

Het aantal reeds geringde vogels dat werd gevangen op het ringstation, de "terugvangsten", bedroeg 695. Een vogel werd pas als terugvangst genoteerd als deze langer dan drie dagen geleden was gevangen en/of was geringd. Uiteraard gold dit niet voor geringde vogels, die elders door andere ringers waren geringd. In het overzicht staan, vooral bij Merel, Koolmees en Pimpelmees, vogels die meerdere keren zijn teruggevangen. Veruit de meeste terugvangsten waren uiteraard uit het verslagjaar 2004 en de oudste terugvangsten waren twee Kauwen die reeds in 1993 waren geringd in Overdinkel. Bijzonder fraai was de terugvangst van een in 2001 geringde Groene Specht en drie Staartmezen uit 2000.

Groene Specht, na 3 jaar weer teruggevangen

Soort/jaar	1993	1996	1997	1999	2000	2001	2002	2003	2004	Totaal
Sperwer									1	1
Houtduif					1				2	3
Bosuil							1	1		2
Groene Specht						1				1
Winterkoning						1		3	9	13
Heggenmus					1	5	4	7	29	46
Roodborst								9	19	28
Merel		1	1		1	4	8	31	37	83
Zanglijster								1	1	2
Braamsluiper										1
Grasmus								1		1
Zwartkop									14	14
Tjiftjaf							1	8	9	18
Goudhaan								4	1	5
Staatmees					3			3	7	13
Glanskop								2	4	6
Pimpelmees				6	4	6	19	10	100	145
Koolmees					16	9	9	57	91	182
Boomkruiper							1	1		2
Gaai							1	5	1	7
Kauw	2									2
Huismus						3		1	12	16
Ringmus				2	1	1		6	13	23
Vink				1	1	7	5	26	20	60
Groenling								2	11	13
Sijs									8	8
Totaal	2	1	1	9	28	37	49	178	389	695

Terugmeldingen

In de tabel een overzicht van de terugmeldingen die van de ringcentrale in Heteren zijn ontvangen. Het betreft terugmeldingen van vogels die door VRS Conings zijn geringd of die in het werkgebied hiervan zijn gevangen of dood gevonden, maar elders zijn geringd. Zeer bijzondere terugmeldingen werden ontvangen van:.

Torenavalk 3507716. Deze torenvalk was een van de 165 exemplaren die in 1996 op de Vliegbasis Twenthe werd gevangen en op het Ringstation in Overdinkel geringd. De Torenavalk werd in 2004 levend teruggemeld in het zuiden van Marokko. Deze torenvalk wordt zeer vermoedelijk vastgehouden door een valkenier aldaar.

Grote Gele Kwikstaart AH23307. Dit is de eerste terugmelding van een Grote Gele Kwikstaart uit een nestkast van IVN Losser sinds dit project is gestart in 1992.

Kleine Karekiet Paris 4665193. De vangst van ruim 100 Kleine Karekieten was al een grote verrassing, maar nog verrassender was dat er twee "buitenlanders" bij zaten. Deze Kleine Karekiet was ruim één jaar eerder geringd in Zuid-Frankrijk.

Zwartkop V195572. Van de 371 geringde Zwartkoppen in 2003 werden er binnen een jaar al drie exemplaren teruggemeld. Deze Zwartkop was een echte trekker naar het zuiden en was in 20 dagen al in Zuid-Frankrijk.

Vogels die elders zijn geringd, maar waarvan nog geen terugmelding van de ringcentrale in Heteren is ontvangen, betreffen twee Sijzen die in Engeland zijn geringd en een Kleine Karekiet uit België.

VOGELSOORT RINGNUMMER	RINGDATUM RINGPLAATS/LAND	VINDDATUM VINDPLAATS/LAND	AFSTAND TIJD	BIJZONDERHEDEN
Sperwer 3601095	30-12-2003 Ringst. Overdinkel	14-01-2004 Overdinkel	3 km 15 dgn	Dood, raamslachtoffer
Torenavalk 3507716	12-07-1996 Ringst. Overdinkel	01-03-2004 Owarzazate Marokko	2627 km 2789 dgn	Levend, wordt vastgehouden
Torenavalk 3601078	13-08-2003 Ringst. Overdinkel	08-12-2003 Arcen Limburg	103 km 117 dgn	Dood, verwonding
Kerkuil 5318015	14-06-2001 Smoddebos Losser	10-05-2003 Emmen	53 km 695 dgn	Dood, verkeersslachtoffer
Steenuil 3522670	20-05-1999 Losser	22-06-2004 De Lutte	7 km 1860 dgn	Levend in nestkast
Steenuil 3579737	03-06-2004 Beuningen	05-08-2004 Nordhorn Duitsland	12 km 63 dgn	Dood, raamslachtoffer
Houtduif 5317976	26-12-2000 Ringst. Overdinkel	15-09-2004 De Bilt	126 km 1359 dgn	Dood, verkeersslachtoffer
Grote Gele Kwik staart AH23307	27-04-2004 Stroothuizen	05-09-2004 Eksel België	176 km 131 dgn	Levend, gevangen en gecontroleerd
Roodborst AG696573	02-10-2003 Tongeren Gld	28-09-2004 Ringst. Overdinkel	77 km 362 dgn	Levend, gevangen en gecontroleerd
Kramsvogel L145655	04-02-2001 Ringst. Overdinkel	18-12-2003 Commeourt Frankrijk	384 km 1047 dgn	Dood, waarschijnlijk geschoten
Kleine karekiet Paris 4665193	24-08-2004 Chenac-Saint-Seurin Frankrijk	03-09-2004 Ringst. Overdinkel	940 km 376 dgn	Levend, gevangen en gecontroleerd
Zwartkop V152783	16-08-2003 Ringst. Overdinkel	27-08-2003 Heuseux België	196 km 11 dgn	Levend, gevangen en gecontroleerd
Zwartkop V195254	17-09-2003 Ringst. Overdinkel	25-09-2003 Willebroek België	224 km 8 dgn	Levend, gevangen en gecontroleerd

Zwartkop V195572	04-10-2003 Ringst. Overdinkel	24-10-2003 Gironde Frankrijk	943 km 20 dgn	Dood, geschoten
Zwartkop V226457	24-08-2004 Ringst. Overdinkel	25-09-2004 Tegelen	117 km 32 dgn	Levend, gevangen en gecontroleerd
Zwartkop V226384	20-08-2004 Ringst. Overdinkel	31-08-2004 Watermael België	241 km 11 dgn	Levend, gevangen en gecontroleerd
Zwartkop V227523	09-10-2004 Ringst. Overdinkel	09-10-2004 Utrecht	129 km 3 dgn	Dood, gepakt door kat
Tjiftjaf X15599	21-07-2003 Ringst. Overdinkel	20-09-2003 Genk België	175 km 61 dgn	Levend, gevangen en gecontroleerd
Vlaamse gaai 1398113	28-10-2003 Ringst. Overdinkel	26-07-2004 Vliegbasis Twenthe	11 km 272 dgn	Levend, gevangen en gecontroleerd
Vlaamse gaai 1398115	09-12-2003 Ringst. Overdinkel	20-07-2004 Vliegbasis Twenthe	11 km 224 dgn	Levend gevangen en gecontroleerd
Kauw 3478068	22-09-1992 Ringst. Overdinkel	26-04-2004-10-04 Nordhorn Duitsland	23 km 4264 dgn	Dood
Kauw 3579671	28-05-2002 Ringst. Overdinkel	18-10-2004 Enschede	8 km 874 dgn	Dood, geschoten
Kauw 3579683	04-06-2002 Ringst. Overdinkel	22-04-2004 Overdinkel	0 km 688 dgn	Dood, geschoten

De vangst van een Vuurgoudhaan...

...en een Rietzanger

VOGELINVENTARISATIE

Midwintertelling watervogels Dinkel en Oelemars 2004

Telling

De Dinkel en de Oelemars worden door tellers van de Vogelwerkgroep jaarlijks op watervogels onderzocht. Het onderzochte traject langs de Dinkel loopt van Glane tot aan de Bossinkbrug in Losser. Aansluitend worden door de Dinkeltellers de watervogels op de Oelemars genoteerd. Dit gebeurt in het kader van de jaarlijkse midwintertelling van watervogels, die in het gehele land in het weekeinde in het midden van januari wordt gehouden. Deze tellingen zijn een onderdeel van de International Waterfowl Census die door Wetlands International (WI) wordt georganiseerd. De bedoeling van de tellingen is het volgen van de aantalonontwikkelingen en populatiegroottes van watervogels. De gegevens worden o.a. gebruikt bij de identificatie van (potentiële) Ramsargebieden en voor gebieden die gerangschikt kunnen worden onder de EU Vogelrichtlijn (*Voslamber, Van Winden, Van Roomen 2000*).

In Twente is slechts één monitoringgebied voor watervogels aanwezig en dat is het gebied van de Engbertsdijkerven. De Regge, Dinkel en Oelemars en andere waterpartijen zijn dus van secundaire betekenis, maar leveren belangrijke regionale gegevens op. Jaarlijks wordt door SOVON verslag gedaan van het landelijk onderzoek en staan onze gegevens als minuscule stipjes op de verspreidingskaartjes.

Weer

De tellingen vonden dit jaar plaats op zaterdagmorgen 17 januari. De weersomstandigheden waren niet erg gunstig. Het was bewolkt weer met een straffe westenwind met later op de morgen regen. Er was geen sneeuw of ijs.

Door de hevige regenval van de afgelopen week was de Dinkel ver buiten zijn oevers getreden en was het onmogelijk de trajecten langs de Dinkel te voet af te leggen. Vandaar dat besloten werd vanaf de bruggen over de Dinkel te tellen om met de telescoop nog zoveel mogelijk watervogels op te sporen. Er zijn dus delen van de Dinkel gemist, zodat niet het totale aantal watervogels is geteld.

Resultaten

In onderstaande tabel zijn de resultaten van de tellingen van 2004 aangegeven. Het betreft uitsluitend pleisterende vogels op en langs het water.

Tellers: Marc Bulte, Theo Egbers, Leo Hassing, Ben Heerink, Ben Hulsebos, Henk Noordkamp, Bert Pot, Sander Wansing en Jan Wolters.

Soort	Glane- Ellermansbrug		Ellermansbrug- Bossinkbrug		Oelemars		Totaal	
	2003	2004	2003	2004	2003	2004	2003	2004
Dodaars						1		1
Fuut					2	4	2	4
Blauwe Reiger		4	7	4			7	8
Ooievaar			1				1	
Wilde Zwaan					6		6	
Nijlgans				2	1	3	1	5
Brandgans					2	5	2	5
Soepgans					8	5	8	5
Zwaangans						1		1
Wilde eend	22	4	64	157	1646	1346	1732	1507
Krakeend					2	5	2	5
Pijlstaart					1	1	1	1
Smient					8	12	8	12
Wintertaling					2		2	
Witooegeend						1		1
Kuifeend					8	1	8	1
Tafeleend						6		6

Soort	Glane- Ellermansbrug		Ellermansbrug- Bossinkbrug		Oelemars		Totaal	
	2003	2004	2003	2004	2003	2004	2003	2004
Brilduiker	1						1	
Vlekbekeend					1		1	
Soepeend	1			2	8	6	9	8
Waterhoen	3	3	1				4	3
Meerkoet	53	5	76	2	6	32	135	39
Kievit		13						13
Kokmeeuw	1	562	30	174	30	1	61	737
Stormmeeuw					2		2	
Grote Gele kwikstaart	1						1	
Totaal	82	591	179	341	1733	1430	1994	2362

Hoewel de route langs de Dinkel door het bolwerk van het broedgebied van de IJsvogel voerde, werd geen enkel exemplaar gezien of gehoord. Ook werd de traditionele Grote Gele Kwikstaart, Ooievaar en Brilduiker dit jaar gemist. De dagen voor de telling waren deze soorten nog wel aanwezig. Wel werden er door de plas-drassituaties door de overstromingen veel meer Kokmeeuwen geteld dan in vorige jaren. Het aantal Meerkoeten lag beduidend lager dan vorig jaar. Bijzonder was de waarneming van een juveniele Witoegeend op de Oelemars. Ook soorten als Dodaars, Krakeend, Smient, Kuifeend en Pijlstaart zijn vermeldenswaardig. Bij de Zoekerbrug verbleef een Bonte Kraai, een soort die in Lossers tot de zeldzaamheden is gaan behoren.

Smienten op de Oelemars

De 96 Grauwe Ganzen op 12 december 2004 op de Oelemars waren een nieuw record

FALSTERBO - Een excursie naar het land van knäckebröd en veel trekvogels

Na een kleine anderhalf jaar voorbereiding vertrokken er op zondag 12 september drie auto's en een aanhanger met 12 vogelaars uit Losser, Overdinkel, Oldenzaal en Enschede naar Falsterbo, op de uiterste zuidwestpunt van Zweden. Leden van de vogelwerkgroep wilden hier de beroemde vogeltrek vanuit Scandinavië naar het vasteland van West-Europa een keer live meemaken. De reis verliep voorspoedig en via Putgarden in Noord-Duitsland werd per veerboot de oversteek gemaakt naar Rødby in Denemarken. Vervolgens ging het in de richting Kopenhagen en daarna over de Øresundbrug naar Malmö. Hier aangekomen gingen we rechtsaf om vervolgens in zuidelijke richting de laatste kilometers af te leggen naar Falsterbo. Hier hadden we op de plaatselijke camping drie stugors (trekkershutten) gehuurd die voor de komende 5 dagen ons onderdak zouden zijn. Nadat de hutten waren ingericht

en er een warme maaltijd was verorberd werd het laatste daglicht gebruikt om een verkennende wandeling rond de camping te maken. De volgende ochtend vertrokken we om half acht naar "de Punt" ter plaatse beter bekend als Nabben. Deze uitkijkpost ligt aan de

rand van een golfbaan. Aan de ene kant zie je het water van de Øresund (Sont) en aan de andere kant ligt de Oostzee. Er stond een straffe zuidwesten wind (kracht 7) en onze enige beschutting waren een paar rozenstruiken van 1,5 meter hoog. Met trillende kijkers en telescopen werd in deze stormachtige omgeving de lucht en het water afgespeurd naar vogels. Door de harde wind viel de

trek een beetje tegen. Er waren op deze dag vooral Gele Kwikstaarten die het nog wel wilden proberen. In groepjes van 20-40 vogels probeerden ze de oversteek te maken naar Denemarken. Soms belaagd door de Smellekens en Sperwers die wel brood zagen in deze vliegende wegrestaurants. Voor ons, in de ondiepe plassen zaten grote groepen Brilduikers, eenden en steltlopers. Op het Oostzeestrand stonden een dertigtal Grote Sterns. Later op de ochtend waagden de eerste Wespddieven zich in

de lucht. Zelfs zagen we nog regelmatig een Gierzwaluw, een vogel die bij ons al lang vertrokken is naar het zuiden. Tussen de middag zijn we teruggegaan naar de camping om wat te eten. Hier werden de bewoners van het middelste huisje onaangenaam verrast. Er was ingebroken. Alle vier de bewoners van deze stugor waren gedupeerd. Het varieerde van een portemonnee met inhoud tot iemands complete hebben en houden. Deze persoon had alleen nog datgene wat hij aanhad en bij zich had op de Punt. Na het nodige oponthoud door allerlei formaliteiten, besloot een deel van de groep die middag toch nog een excursie te maken naar het binnenland om daar de Zeearend en de Steenarend op te sporen. Deze missie lukte en met een score van 3x Zeearend, 2x Steenarend en 30+ x Rode Wouw keerde de groep terug voor de warme hap. Nog steeds bulderde de wind om de keet, maar het was niet koud. Bijna de gehele week werd er buiten gegeten en 's avond een biertje/borreltje gedronken.

Tijdens deze avondsessies werd de groep aan een moeilijke quiz onderworpen. Een van de deelnemers had in de aanloop naar deze excursie een twaalfal vogels vanuit de meest onmogelijke hoeken gefotografeerd. Aan de kenners nu de taak om vast te stellen om welke soorten het ging. Dat deze opdracht niet zonder bepaalde krenten van verbazing gepaard ging, zal u niet verwonderen en ik druk me nu nog zachtjes uit.

Het leven in Falsterbo heeft een heel eigen ritme. Iedere ochtend vertrokken we naar de Punt, of de op hetzelfde terrein gelegen vuurtoren, om de ochtendtrek te bekijken.

's Middags ging het terug naar de camping waar wat gegeten werd om vervolgens met de stoeltjes naar het naastgelegen heideveld te verkassen, waar door de gevormde thermiek de roofvogeltrek op gang zou komen. En dat laatste wilde in het begin van de week maar niet lukken. Door de aanhoudende harde wind was er te weinig thermiek voor de rovers om massaal op pad te gaan.

Ondertussen waren er op de Punt en bij de vuurtoren al wel de nodige krenten voorbijgevlogen.

Wat dacht u van

(in de eerste 3 dagen) 64x

Wespendief, 68x Sperwer, 4x

Visarend en 31x Smelleken.

Verder werd er op maandag nog een Kleine Jager boven zee waargenomen, voor enkelen een nieuwe soort.

Maar toen kwam de donderdag, onze laatste volle dag op Falsterbo. De wind was afgenomen en het was stralend weer. De groep splitste zich in een deel Punters en een deel

Vuurtorens. En op dat moment brak het trekgeweld los. Dit was waar we voor gekomen waren. De Vinken/Kepen vlogen ons letterlijk om de oren. Het was een prachtig gezicht om plat op je rug in het helmgras recht omhoog te kijken in de blauwe lucht en hele groepen op 2 meter hoogte over je heen te zien trekken. Maar met plat blijven liggen was je er natuurlijk niet. Er gebeurde veel meer. Pas op bij het opstaan, want er komen net twee Knobbelswanen op ramkoers overvliegen. Daar, weer een Kleine Jager. Dit keer vlak bij, op 50 meter. Ongelofelijk hij gaat zitten, op het strand voor ons, een Kleine Jager vol in je telescoop. Je tweede Kleine Jager en dan ook nog stilstaand op een zandbank voor je. Kijk daar, links, een Slechtvalk. En daar? Rechts. Weer een Kleine Jager!! Nee, het is een Kleinste Jager, een nieuwe soort voor iedereen. En wederom vlakbij. En de vinken blijven maar komen. En hoe meer vliegende lunchpakketten hoe meer Sperwers en Smellekens. Bij de vuurtoren loopt de Sperwerteller op naar de 300. Wespendieven, Slechtvalken, Visarenden, alles komt nu in beweging. We worden onrustig, het loopt tegen het eind van de ochtend, we moeten naar de heide. We moeten naar de plek waar de roofvogels voorbij komen. Snel terug naar de camping en een broodje naar binnen schuiven. Stoeltje, kijker en telescoop mee en naar de heide. Er zitten al verscheidene vogelaars. We splitsen ons in twee groepen. De ene groep zit op het middendeel en de andere groep zit op het schietterrein dat tussen de heide en de Oostzee ligt. En dan komen ze, boven de bosranden aan de horizon zien we ze achter elkaar opstijgen, soms alleen, soms in groepen van 4,6 of 8 stuks. De Sperwerteller loopt verder op en zal die dag boven de 600 eindigen. De post op de schietbaan heeft twee Visarenden in het vizier. De Sperwers komen hier over het water, tegen de wind in ploegend, afgemat aan de wal en gebruiken soms de eerste boom om even uit te rusten. Ik fiets een beetje tussen beide posten heen en weer en ga vervolgens terug om onze afsluitende maaltijd, een rijsttafel voor te bereiden. We hebben dan wel drie stugors, maar dat betekent dat ik maar zes elektrische kookplaten tot m'n beschikking heb.

Ben en Els Hulsebos, die al jaren in deze periode van september in Falsterbo zitten, komen die avond ook eten. Tevens hebben we onze burens uitgenodigd waardoor ik het aantal kookpunten met twee verhoogd heb. Met twee extra koks op de verschillende locaties lukt het dan toch om de rijsttafel voor 16 personen op tijd klaar te krijgen. Zoals iedere avond gaan ook deze pannen schoon op. De afwasploeg van een man of 10 heeft het aansluitende karwei in een klein kwartiertje geklaard. We kunnen terugkijken op een mooie week die mede door deze donderdag nog datgene kreeg wat we er van verwacht hadden. We hebben deze dagen 124 verschillende soorten waargenomen. En terwijl de zon langzaam ondergaat trekt er weer een lint van zo'n 1000 Aalscholvers, op weg naar hun slaapplaatsen, over de camping. Menigeen sliep die nacht niet goed, waarschijnlijk omdat het zo stil was. De wind was volledig weggefallen. De volgende ochtend als we op weg gaan naar huis, trekken de eerste groepen met Vinken al over de heide. Er zullen er die dag meer dan 30.000 de oversteek maken naar Denemarken. Onderweg op de boot zien we weer een Kleine Jager. Weer op het vasteland duik er rechts naast ons een Visarend het water in, iets verderop zweeft boven de Autobahn een Zearend. Morgenvroeg staan wij weer op onze eigen telpost aan de Oelemars. Misschien zien we dan de eerste Sperwers uit Falsterbo voorbijkomen.

Vanaf de punt bij Nabben een blik op de vuurtoren van Falsterbo

DE LOSSERSE OOIEVAARS

Al in de laatste dagen van 2003 keerde Ooievaar Dirk (1301) terug op het nest aan de Schoklandweg. De milde winter die volgde gaf Dirk voldoende de gelegenheid om zelfstandig voedsel te zoeken. Slechts gedurende één week van strenge vorst werd er met wat eendagskuikens bijgevoerd. Het leuke van Dirk is, dat hij zelf aangeeft wanneer hij wel een beetje hulp kan gebruiken. Als het voedsel echt te schaars wordt dan gaat hij beneden voor het kamerraam staan bedelen. Zodra er in het veld weer voldoende te vinden is, wordt er niet meer naar de eendagskuikens omgekeken.

Op 8 maart keerde Aramis (3335) terug en voor de elfde achtereenvolgende keer had Losser een paartje Ooievaars. Er werd traditiegetrouw meteen begonnen met de voorjaars schoonmaak. Allerlei nieuwe nestmaterialen werden aangesleept om het penthouse klaar te maken voor het komende broedseizoen. Na een kleine maand waren ze kennelijk tevreden, want we constateerden dat er vanaf 3 april permanent een Ooievaar op het nest zat; er werd gebroed!

Op 8 mei kon voor de eerste keer gezien worden dat er mogelijk jongen in het nest aanwezig waren. Op dat moment was dit alleen nog maar aan het gedrag van de ouders te zien. Het eerste jong werd met een telescoop op 14 mei gezien. In de dagen daarna werden er nog twee gezien.

Het broeden ging dit jaar niet bepaald in alle rust. Nog nooit werden er in het broedseizoen zoveel vreemde Ooievaars rondom het nest gemeld. Dit lijkt natuurlijk heel leuk, zoveel extra Ooievaars in Losser. Maar in het broedseizoen en vooral in de periode als de jongen heel klein zijn, kunnen deze verstoringen funest zijn. Op 26-5 werd er een dood jong onder het nest gevonden. Dit jong was echter veel kleiner dan de drie die tot nu toe gezien waren, dus waarschijnlijk ging het hier om een vierde jong. Op 28-5 werden er nog maar twee jongen gezien en ook in de dagen daarna werd duidelijk dat het derde jong het niet overleefd had. De twee overgebleven jongen werden op 14-6 geringd. Met behulp van een hoogwerker van de heer Bouwma (www.cleanbo.nl) werden de beide vogels uit het nest gehaald. De beide jongen kregen dit jaar namen van

mythologische dieren. Gekozen werd voor twee vliegende paarden. Het is misschien niet bij iedereen bekend maar naast wormen, insecten, kikkers en mollen worden de Losserse Ooievaars ook gevoerd met de nageboorte van Shetland pony's. Dit "paardenvoer" heb ik geassocieerd met namen van mythologische paarden. De grootse, met ringnummer 6719, heet **Pegasus**, naar het gevleugelde paard uit de Griekse mythologie. De andere vogel kreeg het ringnummer 6720 en de naam **Arion**, dit gevleugelde paard, dat ook kon praten, was de halfbroer van Pegasus.

Op 15 juli hebben de jongen voor de eerste keer het nest verlaten. In de tijd daarna werd er vooral veel gefoerageerd in de weilanden van de Welp, lekker dichtbij het nest.

Onze jonge Ooievaars, Pegasus en Arion, zijn rond 9 augustus vertrokken. De jongen hebben eerst nog wat zitten klieren. Paar dagen weg, weer terug, nachtje weg, weer terug. Maar uiteindelijk zijn ze er toch vandoor gegaan. Het laatste dat ik van ze zag was, dat ze samen met de ouders en een Zwarte Ooievaar boven de Scholtinkstraat en de Schoklandweg zweefden om vervolgens met de Zwarte Ooievaar in zuidwestelijke richting af te drijven. Die avond zijn ze niet meer teruggekeerd op het nest. Dirk en Aramis hebben nog een tijd rondgescharreld naast het voormalige kerkje in Glane en zijn uiteindelijk op 2 september vertrokken. Een paar dagen later op 5 september werd er boven de telpost Oelemars een groep van 22 Ooievaars waargenomen die tegen de wind in ploegend in zuidwestelijke richting verdween. Dit was de grootste groep ooievaars die de laatste jaren in Losser en omgeving is waargenomen. De maand augustus was dit jaar een echte maand voor Zwarte Ooievaars. Rondom Losser zijn er die maand 12 exemplaren waargenomen. Op de Strabrechtse Heide (de Peel) hebben er een maand lang 12-16 aan de grond gezeten. Overal uit het land kwamen waarnemingen van Zwarte Ooievaars. De Zwarte Ooievaar is in tegenstelling tot de "witte" helemaal geen liefhebber van mensen. Het is een schuwe vogel die vooral in de bossen van Oost-Europa broedt. In de maand augustus, tijdens de trek, worden er in Nederland de meeste Zwarte Ooievaars waargenomen. De Zwarte Ooievaar is geen broedvogel in Nederland.

DE OELEMARS IN 2004

Ligging

De Oelemars is een zandafgraving ten zuidoosten van Losser, pal tegen de grens met Duitsland ter hoogte van klooster Bardel. De zandafgraving is omringd door open weiden en akkers, een zanddepot en lage begroeiing, met aan de randen hier en daar riet en lisdodde. Het gebied van de Oelemars wordt begrensd door de Ravenhorsterweg, de Grensweg en de Drielandweg. Het terrein is niet toegankelijk en er lopen geen wegen of paden door, uitgezonderd de klootschietbaan. Vanuit de vogelhut zijn de beste observatiemogelijkheden om de vogels ongestoord te kunnen bekijken. Ook vanaf de vlonder langs de Ravenhorsterweg is er een goed uitzicht.

Werkzaamheden

Dit jaar heeft de vogelwerkgroep op de Oelemars de volgende werkzaamheden uitgevoerd:

- Voorjaarestrektelling
- Najaarestrektelling
- Afwerken oeverzwaluwwal met zand en schoonmaken nestgangen
- Vlinder- en libelleninventarisaties

Soortenaantal

Vanaf 1983 zijn er tot nu toe 217 vogelsoorten geregistreerd. De telling geschiedt middels de Officiële Losserse Oelemars Lijst (de OLOL), waarbij om misverstanden te voorkomen ook broedvogels van exotische herkomst als Fazant, Nijlgans, Carolina-eend en Mandarijneend meegeteld worden. Dit jaar werd een record aantal soorten vastgesteld. Wellicht dat het volgen van voor- en najaarstrek tot het bijzondere resultaat van 172 waargenomen soorten in één jaar tijd heeft geleid.

Jaarlijkse soortenaantallen

2000	2001	2002	2003	2004
136	167	161	166	172

Broedvogels

Aan schaarse en zeldzame broedvogels die een territorium op de Oelemars hadden, werden de volgende soorten vastgesteld:

Fuut	Ijsvogel*	Glanskop	Geelgors*
Brandgans	Veldleeuwerik#	Boomklever	Steenuil*#
Torenavalk	Boerenzwaluw#	Wielewaal#	
Patrijs*#	Oeverzwaluw*	Ringmus#	
Kleine Plevier	Kleine Karekiet	Kneu#	
Groene Specht*#	Matkop#	Goudvink	

In 2004 is de Rode lijst vernieuwd.

* op de oude Rode Lijst van bedreigde en kwetsbare vogelsoorten in Nederland: zes soorten

op de nieuwe Rode lijst van bedreigde en kwetsbare vogelsoorten in Nederland: negen soorten

Bijzondere soorten:

De Oelemarslijst werd dit jaar uitgebreid met zes soorten, zodat de teller eindigde op 217:

212 Zwarte Zwaan
213 Casarca
214 Steenloper
215 Duinpieper
216 Rietzanger
217 Kleine Jager

Bijzondere waarnemingen in 2004:

Dodaars	Wespendief	Steenloper	Russische Kauw
Geoorde Fuut	Zwarte Wouw	Kleine Jager	Europese Kanarie
Grote Zilverreiger	Rode Wouw	Dwergmeeuw	Barmsijs spec.
Zwarte Ooievaar	Bruine Kiekendief	Grote Mantelmeeuw	Kruisbek
Ooievaar	Blauwe Kiekendief	Visdief	Sneeuwgorst
Zwarte Zwaan	Slechtvalk	Zwarte Stern	
Kleine Rietgans	Kraanvogel	Zwartkopmeeuw	
Rietgans spec.	Bontbekplevier	Steenuil	
Kolgans	Zilverplevier	IJsvogel	
Grauwe Gans	Kanoet	Draaihals	
Indische Gans	Drieteenstrandloper	Boomleeuwerik	
Grote Canadese Gans	Kleine Strandloper	Strandleeuwerik	
Mandarijneend	Temmincks Strandloper	Duinpieper	
Bergeend	Bonte Strandloper	Waterpieper	
Zomertaling	Kemphaan	Grote Gele Kwikstaart	
Witooegeend	Bokje	Paapje	
Brilduiker	Regenwulp	Roodborsttapuit	
Nonnetje	Zwarte Ruiter	Tapuit	
Grote Zaagbek	Groenpootruiter	Beflijster	
Casarca	Witgat	Rietzanger	
Visarend	Bosruiter	Vuurgoudhaan	

Tot slot

Aan bovenstaande lijsten is te zien dat een bezoek aan de Oelemars zeker de moeite waard is.

Hoewel er ook momenten zijn dat er wat minder vogels zijn, is het meestal wel raak.

Helaas is er nog steeds verstoring door hondenuitlaters, loslopende honden, vissers, badgasten en spelende kinderen, hetgeen af en toe voor grote onrust zorgt onder de vogelbevolking. Door frequent ingrijpen door de politie en door IVN-leden kon de grootste overlast worden beperkt. Wel hebben we de indruk dat het aantal verstoringen de afgelopen jaren iets minder is geworden, omdat steeds meer mensen beseffen dat de Oelemars voor Losser een uniek natuurgebied dichtbij huis biedt.

Visarend op de Oelemars

VOGELTREK OVER DE OELEMARS 2004

Telpost Oelemars

Op 1 september 2001 is Telpost Oelemars bij Losser opgericht. De plaats van de telpost werd bepaald op de toegangsweg naar het zanddepot van de Oelemars, ten oosten van Losser. De omgeving van de telpost bestaat uit een zeer open gebied met weiland, maïsakkers, een zanddepot en een zandwinningsplas. De telpost heeft afgezien van het water van de zandwinningsplas en een klein slikveld geen bijzondere factoren die tot microstuwing kunnen leiden en is vergelijkbaar met iedere andere plaats in het Twentse boerenlandschap.

Onze dank gaat uit naar de firma Temmink, die ons toestond op hun toegangsweg naar het zanddepot de trektellingen te mogen verrichten.

Voorjaarstrek

Dit jaar is besloten om het waarnemen van de voorjaarstrek eens anders aan te pakken. In voorgaande jaren bleek steeds dat de voorjaarstrek slechts een schamel aftreksel was van de najaarstrek met weinig vogels en een beperkt aantal soorten. Erg motiverend was dit niet voor de trektellers die tot dusver alleen tijdens de najaarstrek telden en grote aantallen met veel soorten gewend waren. Het systematisch vastleggen van de voorjaarstrek was tot dusver beperkt gebleven tot een handvol tellingen met vaak maar één teller. In de volgende tabel zijn deze tellingen aangegeven.

Telpost	jaar	aantal	uren	soorten	uurgemiddelde
Oelemars	2002	4414	25,00	49	177
Oelemars	2003	10821	34,25	66	316
Oelemars	2004	38122	92,75	89	411

De tellers van de Oelemars, enthousiast geworden door de vele leuke waarnemingen tijdens de afgelopen najaarstrek, zouden dit jaar de voorjaarstrek grootschaliger aanpakken met meer tellers en investeren in meer teluren. Ook zou de locatie aan de Beerninksweg niet meer gebruikt worden vanwege het toch wel beperkte uitzicht. Het af en aan rijden van vrachtwagens voor de zandtransporten langs de hoofdtellocatie op werkdagen zou dan wel een verstoringbron zijn. De ligging van deze locatie dichtbij het water en de slikvelden zou echter allicht meer soorten opleveren. Investeren in meer teluren leverde verhoudingsgewijs meer op dan we konden verwachten. Menige najaarstelling verbleekt bij het zien van de aantallen die waargenomen zijn en ook de soortenlijst overstijgt die van menige najaarstelling. De verstoring door zandtransporten bleek een te verwaarlozen factor te zijn die volkomen te niet werd gedaan door het betere uitzicht en de nabijheid van slikvelden en open water. De tellers van de Oelemars kunnen dus terugblikken op een geslaagd experiment en zullen in de toekomst zeker op de ingeslagen weg voortgaan.

Er is geteld van 15 februari t/m 9 mei 2004. Er zijn 30 tellingen uitgevoerd, soms lang soms kort, afhankelijk van de weersgesteldheid en de temperatuur. Soms was het zo koud met daarbij een venijnige wind dat tellingen voortijdig zijn afgebroken. Ook mist en grondnevel hebben ons parten gespeeld. Gedurende de 30 tellingen werden de volgende belemmerende weersfactoren gemeld: neerslag (drie tellingen), wind meer dan 4 Bf (vier tellingen), dichte mist (drie tellingen), nevel (negen tellingen).

Gemiddeld is er iets meer dan drie uur per ochtend geteld, waarbij het oude LWVT- principe van starten om een half uur voor zonsopgang is losgelaten, hetgeen tot iets meer nachtrust bij de tellers heeft geleid. Bij de voorjaarstrek is de ochtendpiek rond zonsopgang nauwelijks aanwezig en is de doortrek meer gespreid over de gehele ochtend, zodat een half uur tot een uur later beginnen weinig effect heeft. Bovendien is de kans op roofvogels groter omdat het eind van de ochtenden met de nodige thermiek op deze manier in de tellingen werd meegenomen.

Er is door 14 tellers aan de voorjaarstrek deelgenomen.

Conclusies

De conclusie is dat het registreren van de voorjaars trek zeker zinvol is, gezien de resultaten van bovengenoemde telling. Vergeleken met de afgelopen najaars trek over de Oelemars in 2003 is ongeveer 21 % van de vogels teruggekeerd. Dit percentage is ongeveer gelijk aan voorgaande voorjaarstellingen. De gevaren van de reis heen en terug van en naar de overwinteringgebieden in de vorm van slecht weer, verdrifting, mist, jacht, obstakels en predatie zijn immers bijzonder groot. Ook het verblijf in de overwinteringgebieden is niet zonder gevaar.

Bijzondere soorten en aantallen

Als we kijken naar opmerkelijke soorten gedurende de voorjaars trek over de Oelemars vallen de volgende soorten op: Ooievaar, Rode Wouw, Visarend, Smelleken, Slechtvalk en Kraanvogel. Deze behoren alle tot het Bijzondere Soortenproject Niet-broedvogels van SOVON. Deze zeldzame soorten worden landelijk geregistreerd teneinde een goed beeld van het voorkomen en de verspreiding over Nederland te verkrijgen.

Regionale schaarse soorten waren: Bergeend, Pijlstaart, Grote Zaagbek, Bruine en Blauwe Kiekendief, Boomvalk, Kleine Plevier, Goudplevier, Kempphaan, Groenpootruiter, Witgat, Bosruiter, Dwergmeeuw, Kleine Mantelmeeuw, Zwarte Stern, Boomleeuwerik, Waterpieper, Grote Gele Kwikstaart, Paapje, Roodborsttapuit en Wielewaal.

Voor de doortrek van de Kolgans op 14 maart was spectaculair te noemen. In anderhalf uur tijd trokken bijna 15000 Kolganzen over de telpost. In meerdere groepen naast elkaar van enkele honderden ganzen tegelijk was de lucht van links naar rechts geheel gevuld met v-formaties, die duidelijk hoorbaar hoog overtrokken. Het nationale dagmaximumrecord van de Kolgans is daarmee door telpost Oelemars verbroken. Het oude record heeft lang stand gehouden met 12.000 Kolganzen op 11 februari 1984 te Arnhem.

De top-10 van de voorjaars trek in 2004 bestond uit:

1 Kolgans	6 Spreeuw
2 Kievit	7 Kokmeeuw
3 Houtduif	8 Aalscholver
4 Kramsvogel	9 Kauw
5 Vink	10 Roek

De top-10 van de voorjaars trek in de afgelopen drie jaren was:

1 Kolgans	6 Kramsvogel
2 Houtduif	7 Spreeuw
3 Kievit	8 Kauw
4 Vink	9 Kokmeeuw
5 Graspieper	10 Aalscholver

Najaars trek

De tellingen

De najaars trek werd tussen 12 augustus en 10 december gevolgd. Er werden 37 ochtendtellingen verricht, vijf meer dan vorig jaar. Ongunstige factoren waren regen (zeven tellingen), harde wind (twee tellingen) en mist (negen tellingen), maar meestal waren de weersomstandigheden over het algemeen vrij gunstig.

De tellers

Liefst 28 vogelaars hebben hun medewerking verleend aan het bemannen van de telpost. We kunnen van een duidelijk toenemende belangstelling voor het trektellen spreken. De telpost biedt dan ook volop gelegenheid tot het waarnemen van bijzondere soorten en hoge aantallen vogels. Zonder de inzet en het doorzettingsvermogen van de tellers zou de telpost niet kunnen functioneren.

Alle medewerkers van de telpost worden dan ook dank gezegd voor hun inspanningen. De coördinatie was ook dit jaar in handen van Ben Hulsebos en Sander Wansing.

Plaatselijke soorten

Bij elke telpost wordt het trektellen bemoeilijkt door het luchtverkeer van de plaatselijke soorten. Fourageer- en slaaptrek moeten nl. zoveel mogelijk worden uitgesloten. Bij Telpost Oelemars zijn daarom alle in oostelijke richting vliegende Kauwtjes en Roeken (slaaptrek), al het plaatselijke luchtverkeer van Kokmeeuwen, Kauwen, Roeken, Zwarte Kraaien, Houtduiven, Spreeuwen, Graspiepers, Kneuen, Geelgorzen en Veldleeuweriken die van weiland naar weiland vlogen, buiten beschouwing gelaten. Ook vele Nijlganzen zijn buiten de trektelling gelaten. Schaarse en zeldzame plaatselijke soorten waren o.a.: Sperwer, Boomvalk, Groene Specht, Zwarte Specht, Kleine Bonte Specht, Smient, Krakeend, Wintertaling, Oeverloper, Oeverzwaluw, Roodborsttapuit, Patrijs, Brandgans, Kolgans, Nijlgans, Tafeleend, Ooievaar, IJsvogel, Kuifeend, Pijlstaart, Slobeend, Bontbekplevier, Bonte Strandloper, Zwarte Roodstaart en Watersnip.

De resultaten

Het belangrijkste is natuurlijk het uiteindelijke telresultaat. In de 37 tellingen werden gedurende 125,75 teluren in totaal 111 soorten met in totaal 102.401 vogels overvliegend gezien. Een aantal van 111 soorten gedurende de najaarstrek betekent een nieuw soortenrecord voor Twente. Er waren voor telpost Oelemars zeven nieuwe soorten in de trektelling en voor 44 soorten werden qua aantal nieuwe records genoteerd. Nieuwe soorten in het vierjarig bestaan van telpost Oelemars waren: Fuut, Canadese Gans, Kleine Jager (soort 217 voor de Oelemars), Zomertortel, Draaihals, Rietzanger (soort 216 voor de Oelemars) en Sneeuwgorz.

Dit jaar was er weer geen piek in de houtduiventrek. De doorkomst vond vanaf 20 oktober plaats, met de grootste aantallen op 1 november (14.327 vogels). De Houtduif bleek ook dit jaar weer de talrijkste doortrekker te zijn. De trekbaan van deze soort schampt net het uiterste oosten van Nederland en kan bijzonder indrukwekkend zijn.

Van enkele soorten werden beduidend hogere aantallen genoteerd dan in voorgaande jaren, o.a. bij Aalscholver, Grote Zilverreiger, Ooievaar, Kolgans, Grauwe Gans, Wespendif, Visarend, Bontbekplevier, Bonte Strandloper, Watersnip, Gierzwaluw, Oeverzwaluw, Boerenzwaluw, Graspieper, Gele Kwikstaart, Tjiftjaf, Gaai, Spreeuw, Kruisbek en Goudvink. Door het aantal tellingen in augustus op te voeren en ook door al vanaf 12 augustus te beginnen is de toename van Wespendif, Gierzwaluw, Oeverzwaluw, Boerenzwaluw en Gele Kwikstaart te verklaren. Invasies waren er dit jaar voor Gaai, Kruisbek en Goudvink. Van de pestvogelinvasie hebben we helaas niets meegekregen.

Van enkele soorten werden echter ook lagere aantallen dan normaal geteld. Kokmeeuw, Merel, Roek, Zwarte Kraai, Sijs en Geelgorz trokken dit najaar minder frequent door.

Uiteraard waren er ook enkele zeer bijzondere waarnemingen. De zeven Grote Zilverreigers, een

groep van 22 Ooievaarders, een groep van 40 Canadese Ganzen, een groep van 28 Bonte Strandlopers, twee Kraanvogels meevliegend in een groep Grauwe Ganzen, een overvliegende Draaihals, zes Zwarte Sterns, een overvliegende Strandleeuwerik, een door de maïs doortrekkende Rietzanger en een Noordse Goudvink met een tot nu toe onbekende roep (het zgn. trompetje) waren zonder meer spectaculair te noemen. De beste waarneming betrof echter een voor Twente waarschijnlijk nieuwe soort in de vorm van een doortrekkende Kleine Jager. Deze roofmeeuw deed even de

Oelemars aan en achtervolgde de daar aanwezige Kokmeeuwen, waarna de vogel al weer snel verdween.

De resultaten werden na iedere telling gepubliceerd op onze website www.oelemars.com en op de landelijke website www.trektellen.nl

Soort	najaar 2001	voorjaar 2002	najaar 2002	voorjaar 2003	najaar 2003	voorjaar 2004	najaar 2004
Fuut							3
Aalscholver	357	28	376	122	687	518	1480
Blauwe Reiger	35	17	18	10	48	68	49
Grote Zilverreiger			2		3		7
Ooievaar						4	24
Knobbelzwaan			7	5	7	8	6
Wilde Zwaan	7						
Rietgans spec.	47		8	4	184	63	184
Taigarietgans	11				1		
Toendrarietgans	45				54		
Kolgans	969		48	2474	309	17347	2419
Grauwe Gans	289	25	321	92	480	304	1010
Brandgans						26	1
Grote Canadese Gans							40
Nijlgans		1	23	7	28	8	41
Gans spec.			3		422	206	1078
Bergeend	2					2	
Carolina-eend					1		
Smient	8		4	35	30		12
Krakeend					2		
Wilde Eend	988	25	525	35	2002	270	1705
Pijlstaart	19				1	24	2
Slobeend			1		2		3
Zomertaling						1	
Wintertaling					1		1
Tafeleend					13		6
Kuifeend	1				7	4	2
Grote Zaagbek				17	3	1	
Wespendief	4		1		1		16
Rode Wouw		2	2		1	7	3
Zwarte Wouw		1					
Bruine Kiekendief	4	2			8	8	10
Blauwe Kiekendief	6		4		4	3	1
Havik	7	1	1		7		10
Sperwer	116	9	87	8	168	47	118
Buizerd	225	1	179	18	449	176	441
Visarend			2		1	3	5
Torenvalk	15		9	2	42	13	13
Smelleken	6	1			7	4	10
Boomvalk	8		3		8	1	5
Slechtvalk	1					1	
Kraanvogel			4			195	2

Soort	najaar 2001	voorjaar 2002	najaar 2002	voorjaar 2003	najaar 2003	voorjaar 2004	najaar 2004
Scholekster	2	12				10	
Kluut					1		
Kleine Plevier						1	
Bontbekplevier	1		1		1		5
Goudplevier	79	5	53	427	5	17	20
Zilverplevier			1		1		
Kievit	681	257	701	939	4061	3667	1820
Krombekstrandloper			1				
Bonte Strandloper			1				48
Wulp		2		3	1	11	5
Regenwulp					1		
Kemphaan	7				1	8	6
Watersnip	6		2		27	8	41
Grutto						4	
Tureluur				1	2	5	
Zwarte Ruiter					5		
Groenpootruiter	1			1	6	18	3
Bosruiter					2	1	4
Witgat						14	3
Oeverloper			3		2		
Kleine Jager							1
Dwergmeeuw						19	
Kokmeeuw	245	113	349	94	752	633	165
Stormmeeuw				20	6	76	17
Kleine Mantelmeeuw	11		9	5	14	15	13
Zilvermeeuw	106	13	52	48	166	30	107
Zwarte Stern						2	6
Holenduif	149	12	47	41	268	89	162
Houtduif	80809	1587	15270	1349	115248	3409	36809
Turkse Tortel	31	3	34	10	80	5	52
Zomertortel							1
Gierzwaluw					1	37	89
Groene Specht	1		1	1	8	1	
Zwarte Specht						2	
Grote Bonte Specht	4		4	1	9	5	7
Kleine Bonte Specht		1					1
Draaihals							1
Boomleeuwerik	32		33	1	30	3	35
Veldleeuwerik	3415	31	1234	190	3308	280	1757
Strandleeuwerik					1		1
Oeverzwaluw					2	5	32
Boerenzwaluw	2110	1	1918	39	2139	228	3615
Huiszwaluw	227		8		144		291

Soort	najaar 2001	voorjaar 2002	najaar 2002	voorjaar 2003	najaar 2003	voorjaar 2004	najaar 2004
Graspieper	2569	267	1194	605	1532	2409	4342
Boompieper	14	2	13	3	47	13	57
Waterpieper	10		7	5	19	7	10
Roodkeelpieper			1				
Gele Kwikstaart	43	8	56		65	69	214
Grote Gele Kwikstaart	23		9	3	7	5	16
Witte Kwikstaart	607	46	275	64	726	144	835
Pestvogel			5				
Heggenmus	65		27		32		48
Zwarte Roodstaart	2		4		6	2	1
Gekraagde Roodstaart					1		1
Paapje	23				16	7	7
Roodborsttapuit	5				1	1	1
Tapuit	56		7		18	21	24
Beflijster	1						1
Merel	40	1	40	4	60	14	27
Kramsvogel	2893	212	420	790	1624	2272	2769
Zanglijster	337	8	267	14	154	17	252
Koperwiek	3949	43	3704	86	1837	434	3827
Grote Lijster	149	12	162	22	271	67	312
Rietzanger							1
Grasmus						2	1
Tijftjaf	2		8		4		36
Fitis					1		1
Buidelmees	1						
Goudhaan	15				2		2
Staatmees	12		64		11		20
Zwarte Mees	2		4		7		2
Pimpelmees	44	3	150	14	65		118
Koolmees	15	1	38	13	61	1	54
Matkop			1				2
Glanskop					1		2
Boomklever			2				
Wielewaal						1	
Klapekster	3				1		
Gaai	23		10	2	14	2	329
Ekster	22	7	2	2	43	3	8
Kauw	495	203	545	636	1511	480	1303
Russische Kauw			1				
Roek	436	22	300	171	593	467	208
Zwarte Kraai	189	115	173	105	211	73	91
Spreeuw	7542	673	12886	875	8863	1104	19030
Ringmus	515	1	375	21	1212	15	385

Soort	najaar 2001	voorjaar 2002	najaar 2002	voorjaar 2003	najaar 2003	voorjaar 2004	najaar 2004
Vink	12005	351	11962	1216	31119	2015	12704
Keep	785	31	138	1	285	5	164
Europese Kanarie	2				3		3
Groenling	202	38	101	44	280	59	213
Putter	99		79	2	29	45	34
Sijs	148	11	617	37	379	66	20
Kneu	1033	137	429	63	1215	329	822
Barmsijs spec.	4		13		3		4
Kruisbek	6		29				41
Goudvink	10				9		18
Appelvink	17	2	2	1	4	4	4
IJsgors			1				
Sneeuwgor							1
Geelgors	137	20	102	9	116	31	61
Rietgors	120	4	70	10	108	23	138
Totaal	126472	4414	55667	10821	183893	38122	102401
Teluren	85,5	25	91	34,25	130,75	92,75	125,75
Soorten	86	49	83	66	104	89	111
Uurgemiddelde	1479	177	612	316	1406	411	814

De top-10 bestond dit najaar uit:

1 Houtduif	6 Boerenwaluw
2 Spreeuw	7 Kramsvogel
3 Vink	8 Kolgans
4 Graspieper	9 Kievit
5 Koperwiek	10 Veldleeuwerik

De top-10 van de najaarstrek in de afgelopen vier jaren is als volgt:

1 Houtduif	6 Veldleeuwerik
2 Vink	7 Graspieper
3 Spreeuw	8 Kramsvogel
4 Koperwiek	9 Kievit
5 Boerenwaluw	10 Wilde Eend

Vergeleken met andere telposten in Twente worden er op de Oelemars meestal hogere aantallen en een grotere soortenrijkdom genoteerd. Kennelijk is de combinatie van bosgebieden, open water van de zandafgraving, slikvelden en een zeer weids uitzicht met daarbij een ligging binnen de hoofdtrekbaan van de Houtduif succesvol.

LSB 2004 KOLONIEVOGELS EN ZELDZAME BROEDVOGELS

SOVON

De afkorting LSB staat voor Landelijk Soortonderzoek Broedvogels. Bij dit project van SOVON (Vogelonderzoek Nederland) wordt getracht jaarlijks de volledige Nederlandse broedvogelpopulatie van kolonievogels (bv. Blauwe Reigers, Kokmeeuwen, Oeverzwaluwen en Roeken) en landelijk zeldzame broedvogelsoorten, zoals IJsvogels, Grote Gele Kwikstaarten, Kleine Plevieren, Ooievaars, enz. te tellen. Ook de Vogelwerkgroep Losser doet al jaren aan dit project mee, zowel aan het tellen van alle kolonievogels in de gemeente Losser als aan het inventariseren van zeldzame broedvogels.

Kolonievogels

In Twente bestaat het rijtje kolonievogels uit Aalscholver, Blauwe Reiger, Kokmeeuw, Kleine Mantelmeeuw, Oeverzwaluw, Huiszwaluw en Roek. In de gemeente Losser komen daarvan drie soorten kolonievogels voor, nl. Oeverzwaluw, Huiszwaluw en Roek. De kolonies worden jaarlijks in het voorjaar geteld en de resultaten worden via de districtcoördinator van SOVON voor Twente bij het hoofdkantoor van SOVON in Beek-Ubbergen geregistreerd.

Oeverzwaluw

De i.v.m. de LAGA geplaatste permanente oeverzwaluwwand die opgebouwd is uit betonnen elementen met in totaal 240 nestopeningen, was het eerste jaar (2003) al meteen een groot succes. De pas aangekomen Oeverzwaluwen doken meteen op de wand af en lieten het tot nu toe aantrekkelijke zanddepot links liggen. In 2004 werden 161 gangen gebouwd, waarvan er 148 ook daadwerkelijk werden bewoond. In sommige gevallen waren er soms twee nesten in één opening. De onderste rij gaten was af en toe aangekrabd, maar niet uitgegraven. Angst voor predatie of hoge waterstanden zal hiervoor ongetwijfeld de oorzaak zijn.

	2001	2002	2003	2004
Oelemars	49	43	121	148
Dinkel/Schokland	2	2	0	0
Lutterzand	14	0	0	4

De kolonie op de Oelemars is momenteel de grootste in Twente.

Huiszwaluw

De landelijke tendens is dat het met de Huiszwaluw bergafwaarts gaat. Vooral 2002 was een slecht jaar met landelijk een afname van 14 %. Vanaf 1990 is de index van de soort gedaald van 100 naar 62.

De Huiszwaluw is inmiddels uit de bebouwde kom van Losser verdwenen. Binnen de gemeentegrenzen van Losser werden de volgende aantallen nesten geteld:

	2001	2002	2003	2004
Gemeente Losser	302	292	319	426

Het jaar 2004 laat in tegenstelling met de voorgaande jaren een behoorlijke toename zien. Bij het schrijven van dit artikel waren de landelijke gegevens nog niet bekend, zodat een landelijke trend niet aangegeven kan worden. Wel geeft de coördinator van de kolonievogels bij SOVON aan dat ook landelijk sprake is geweest van een toename van het aantal bewoonde nesten. Uit andere gebieden in Twente is eveneens een toename geconstateerd.

Boerenzwaluw

Tijdens het tellen van de Huiszwaluw worden tevens de Boerenzwaluwen geteld, zie hieronder de resultaten. Een klein aantal van de nesten werden geconstateerd in de door ons opgehangen kunstmatige neststenen.

	2000	2001	2002	2003	2004
Gemeente Losser	155	MKZ	162	176	264

Roek

De Roek neemt in Twente licht af. Binnen de gemeente Losser zijn momenteel acht kolonies bewoond:

	2001	2002	2003	2004
Kraesgenberg/Denekamperdijk	32	49	0	0
Gildehauserweg bij Dinkieweide	15	7	0	0
Hoek Grensweg/Gildehauserweg	18	42	41	0
Brilman/Gildehauserweg	5	30	25	47
Zoekerweg/Gronausestraat	17	27	54	76
Ronde Maria Geboortekerkerk	8	3	8	6
Smitsbreeuweg	18	0	0	0
Elferink/Drielandweg	6	0	0	0
Kennebroeksweg	28	46	83	0
Losserhof	0	0	10	11
Bakkerskamp	0	0	1	5
Ringstation Overdinkel	2	0	0	2
Begraafplaats Overdinkel	0	5	6	1
R.K.-kerk Overdinkel	0	0	0	1
Totaal	149	209	228	149

De laatste jaren herstelde de roekenpopulatie zich enigszins van de zware slagen die de soort te verwerken heeft gekregen. In 1996 waren er slechts twee kolonies, maar wel met in totaal 563 nesten. De vogels zaten in het processiepark in Overdinkel. In 1998 is deze grote kolonie verjaagd, zodat er binnen de gemeentegrenzen 20 nieuwe kolonies ontstonden met in totaal 326 nesten. Door verdere verstoringen is het aantal nesten in 1999 gedaald tot 232 en in 2001 tot 149 nesten. Na een korte opleving in 2002 en 2003 is dit jaar door het verdwijnen van twee grote kolonies het niveau gezakt naar dat van 2001.

Zeldzame Broedvogels

Telgebied Boven-Dinkel

In de eerste plaats vermelden we hier de resultaten van onze monitoringgebieden, de gebieden die jaarlijks integraal geteld worden. Een daarvan is het monitoringgebied Boven-Dinkel. Hier worden vanaf 2002 tussen Glane en de Snoeiijksbeek (inclusief Oelemars) alle zeldzame broedvogels geïventariseerd door de Vogelwerkgroep van IVN-Losser. De resultaten hiervan zijn:

soort	2002	2003	2004
Ooievaar	1	1	1
Brandgans	0	2	2
Kleine Plevier	5	1	2
Steenuil	0	0	1
IJsvogel	6	1	3
Grote Gele Kwikstaart	2	3	7
Europese Kanarie	0	0	2

Duidelijk is te zien dat de stand van de IJsvogel zich dank zij de zachte winter heeft hersteld in het Dinkelgebied. De gestage opmars van de Grote Gele Kwikstaart tekent zich eveneens duidelijk af.

Monitoring Steenuil

Voor de monitoring van de Steenuil zijn in 2003 twee telgebieden aangewezen, waar's nachts drie tellingen zijn uitgevoerd. In het gebied ten zuidwesten van Overdinkel met als centrum de Goormatenweg zijn dit jaar 12 territoria van de Steenuilen gelokaliseerd (11 terr. in 2003) en in het gebied rond de steenfabriek werden er 8 geteld (7 terr. in 2003). Aan losse waarnemingen kwamen daar binnen de gemeentegrenzen nog 14 bij. Van de geschatte 60 paar Steenuilen in de gemeente Losser zijn er dit jaar dus 34 opgespoord. Nu de resterende Steenuilen nog.

Overige Z-soorten

Buiten de vaste monitoringgebieden sporen we nog zoveel mogelijk andere zeldzame broedvogels op. Aangezien dit niet altijd volgens vast omschreven tellingen verloopt, bestaat de mogelijkheid dat niet alle soorten ontdekt zijn. De territoria voldoen alle aan de SOVON-normen, zoals die zijn vastgelegd in de handleiding Zeldzame Broedvogels.

Het totale overzicht voor 2004 komt dan uit op de volgende zeldzame broedvogels:

Ooievaar

Voor het elfde jaar op rij een broedgeval bij de Schoklandweg in Losser. Het betreft een van de landelijk gezien weinige nesten die ver van een buitenstation zijn gelegen. Het is nog steeds het enige broedgeval in Twente.

Roerdomp

Voor het eerst werd op Lossers grondgebied een territorium van deze moerasvogel gevonden. Het betrof een eenmalige waarneming langs de Dinkel bij De Lutte binnen de datumgrenzen.

Brandgans

Twee paartjes hebben ook dit jaar weer op de Oelemars gebroed, maar de nesten met eieren zijn door onbekende oorzaak verloren gegaan. Brandganzen broeden in Twente slechts op drie locaties.

Kleine Plevier

Deze broedvogel van tijdelijke pioniersbiotopen als zandafgravingen en opspuiterreinen had dit jaar twee territoria op de Oelemars. Er zijn geen jongen waargenomen.

Middelste Bonte Specht

Deze zeldzame spechtensoort heeft zich vanuit Duitsland naar het westen uitgebreid en is als broedvogel nieuwkomer in Losser. Op het landgoed Eggheria is een broedgeval met drie jongen vastgesteld. In de directe omgeving werd zelfs een tweede paar gezien, maar de waarnemingen daarvan vallen net buiten de datumgrenzen en leveren geen geldig territorium op.

Steenuil

34 paar, allemaal bij boerderijen, soms tot dicht aan de dorpsrand.

Nachtzwaluw

Van deze nachtelijke soort werden in het Beuninger Achterveld vier territoria gelokaliseerd en bij Punthuizen, Stroothuizen en in het Lutterzand per gebied één territorium. In de gemeente Losser broeden dus zeven paren, dat is ongeveer 40 % van de Twentse Nachtzwaluwen.

IJsvogel

In 2002 konden we langs de Dinkel negen broedparen opsporen. Door de lange vorstperiode in 2003 hebben wellicht enkele vogels zich bij het duiken naar visjes op het ijs doodgevlogen. In totaal werden er toen nog maar vier paartjes gelokaliseerd. In 2004 nam het aantal dankzij de zachte winter weer toe tot negen. Dat is ongeveer 18 % van de Twentse populatie.

Grote Gele Kwikstaart

Deze beekbewoner neemt in snel tempo toe. Van de 12 territoria in 2002 groeide de populatie uit tot 16 broedpaartjes in 2003. In 2004 werden zelfs 29 paren geteld. Het merendeel broedt in de speciaal voor deze soort opgehangen nestkasten. Van de Grote Gele Kwikstaart komt 40 % van de gehele Twentse populatie voor in de gemeente Losser.

Europese Kanarie

Europese Kanaries komen in Nederland alleen langs de oostgrens in Twente, Achterhoek en Limburg voor. Deze soort kent goede, maar ook slechte tijden. Momenteel vertoont deze soort qua aantallen een dieptepunt. Er konden dit jaar slechts twee territoria bij Losser worden vastgesteld. Een bij de Ravenhorsterweg bij Topcraft en een vlak bij het Ooievaarsnest bij Schokland. In geheel Twente zijn dit jaar slechts zeven territoria opgespoord. Mogelijk zijn enkele paartjes gemist.

DAGVLINDERS EN LIBELLEN OP DE OELEMARS

Dagvlinders en libellen op de Oelemars

Overzicht dagvlinderinventarisaties op de Oelemars.

Soort	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004
Geelsprietdikkopje	200	90	39	43	1	111	8	6	11	5	
Zwartsprietdikkopje	300	681	370	197	1	68	3	26	94	75	155
Groot dikkopje	3	34	14	1			4	2		2	
Citroenvlinder	3	53	41	5	7	3	2	6	76	27	36
Groot koolwitje	4	7	1		7	1	2	2	4	10	7
Klein koolwitje	95	302	190	29	2	36	77	77	75	130	59
Klein geaderd witje	44	94	19	1	1	11	8	18	9	11	10
Oranjetipje	3	27	6		1		7	1	1	2	1
Oranje luzernevlinder					1						
Bruine eikepage										3	
Eikepage	3	13				2			1		
Kleine vuurvlinder	42	352	27	1	6	39	20	9	6	18	19
Bruine vuurvlinder		1	2								
Icarusblauwtje	63	85	10	88	11	19	2	120	16	24	26
Boomblauwtje	1		4			3	1	1	2	5	5
Grote weerschijnvlinder			1								
Kleine ijsvogelvlinder		1									
Gehakelde Aurelia	14		5				2	7	1	3	6
Atalanta	14	17	16	7	2	11	7	14	18	29	7
Grote Vos						1					
Distelvlinder		20	26				5		28	54	3
Kleine vos	32	144	125	45		4	67	3	104	176	3
Dagpauwoog	1	398	52	10	2	1	18	22	104	18	1
Landkaartje	1	31	6	2		9	5	87	45	38	22
Hooibeestje	2		2	10	17	1		16	6	8	19
Bont zandoogje	1	3	1			2	1	23	12	12	48
Argusvlinder	3	1		5	2		23	26	21	2	
Koevinkje	200	89	168	208	4	108	44	33	89	278	50
Bruin zandoogje	303	338	151	28	8	66	87	45	63	24	29

Het jaar 2004 bleek een matig vlinderjaar te zijn. Alleen voor Hooibeestje en Bont zandoogje werden hogere aantallen waargenomen. Enkele soorten als Kleine vos en Dagpauwoog werden nauwelijks waargenomen.

Overzicht libellen op de Oelemars

Soort	2001	2002	2003	2004
Weidebeekjuffer	x	x	210	38
Lantaantje	x	x	77	78
Vuurjuffer	x	x	2	7
Watersnuffel	x	x	61	21
Azuurwaterjuffer	x			8
Kleine roodoogjuffer			7	
Blauwe breedscheenjuffer			7	10
Gewone oeverlibel	x	x	75	39
Blauwe glazenmaker	x			1
Bruine glazenmaker	x	x	7	1
Plasrombout	6	5	8	3
Grote keizerlibel	x	x	11	1
Viervlek		x		
Platbuik		x	1	1
Paardenbijter	x		5	5
Zwervende heidelibel			41	
Bloedrode heidelibel			2	1
Bruinrode heidelibel				3
Steenrode heidelibel			2	
Zwarte heidelibel				1

Aangezien er vorig jaar tandems zijn gezien van de Zwervende heidelibel en Kleine roodoogjuffer hadden we gehoopt op het uitsluipen van larven van deze soorten. Maar wellicht gaat dit pas volgend jaar gebeuren. Nieuwe soorten voor de Oelemars waren Bruinrode heidelibel en Zwarte heidelibel.

Een paartje Weidebeekjuffers

		Waarnemingen Oelemars t/m 2004																											
Soort	Ja n	Feb	Mr t	Ap r	Mei	Ju n	Ju l	Aug	Sep	Ok t	Nov	Dec	Code																
1	Parelduiker	x	x																									Z	
2	Roodkeelduiker								x																			Z	
3	Dodaars	x	x			x	x	x																				WA	
4	Fuut	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	ZA	
5	Roodhalsfuut																											WA	
6	Geoorde Fuut																											WA	
7	Aalscholver	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	ZA	
8	Roerdomp																											ZZ	
9	Kleine Zilverreiger																											Z	
10	Grote Zilverreiger	x																										WA	
11	Koereiger																											ZZ	
12	Blauwe Reiger	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	ZA	
13	Flamingo																											ZZ	
14	Zwarte Ooievaar																											ZZ	
15	Ooievaar	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	A	
16	Knobbelzwaan	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	A	
17	Wilde Zwaan	x	x	x																								Z	
18	Kleine Zwaan		x	x																								Z	
19	Zwarte Zwaan		x	x																								ZZ	
20	Grote Canadese Gans																											WA	
21	Brandgans	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	ZA	
22	Rotgans																											WA	
23	Grauwe Gans	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	A	
24	Kolgans	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	ZA	
25	Dwerggans																											ZZ	
26	Taigarietgans																											ZZ	
27	Toendrarietgans	x	x	x																								WA	
28	Kleine Rietgans		x																									Z	
29	Nijlgans	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	ZA	
30	Indische Gans																											WA	
31	Casarca																											ZZ	
32	Mandarijneend	x	x	x																								WA	
33	Carolinaeend	x	x																									Z	
34	Bergeend		x	x	x																							WA	
35	Smient	x	x	x	x	x	x	x																				A	
36	Krakeend	x	x	x	x	x	x	x	x																			A	
37	Wintertaling	x	x	x	x	x	x																					A	
38	Wilde Eend	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	ZA	
39	Pijlstaart	x	x	x	x	x	x																					A	
40	Zomertaling																											WA	
41	Slobeend	x	x	x	x	x	x	x	x																			A	
42	Krooneend																											ZZ	
43	Tafeleend	x	x	x	x	x	x																					A	
44	Kuifeend	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	ZA	
45	Toppereend																											Z	
46	Witoogeend	x	x																									Z	
47	Ijseend																											ZZ	
48	Grote Zee-eend																											ZZ	

153	Roodborst	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	ZA
154	Nachtegaal								x	x	x															Z
155	Zwarte Roodstaart					x	x	x	x	x		x	x				x	x	x	x	x	x				WA
156	Gekraagde Roodst.						x	x	x	x	x	x						x		x						WA
157	Paapje								x	x	x							x	x	x						WA
158	Roodborsttapuit					x	x			x	x									x	x					WA
159	Tapuit						x	x	x	x	x								x	x	x	x				WA
160	Beflijster																							x	x	Z
161	Merel	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	ZA
162	Kramsvogel	x	x	x	x	x	x	x	x	x										x	x	x	x	x	x	A
163	Zanglijster			x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x		A
164	Koperwiek	x	x	x	x	x	x	x	x											x	x	x	x	x	x	A
165	Grote Lijster	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	A
166	Rietzanger																									ZZ
167	Sprinkhaanzanger								x	x																Z
168	Bosrietzanger									x	x	x	x	x												WA
169	Kleine Karekiet									x	x	x	x	x	x	x	x									A
170	Spotvogel										x	x	x	x	x	x										WA
171	Braamsluiper										x	x	x	x	x	x	x									A
172	Grasmus											x	x	x	x	x	x	x	x	x	x					A
173	Tuinfluit											x	x	x	x	x	x	x								A
174	Zwartkop											x	x	x	x	x	x	x	x	x	x					A
175	Tjiftjaf																									ZA
176	Fitis																									ZA
177	Goudhaan	x	x																							A
178	Vuurgoudhaan																									Z
179	Grauwe Vliegenvang.																									Z
180	Bonte Vliegenvanger																									Z
181	Buidelmees																									Z
182	Staartmees	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	ZA
183	Glanskop	x	x	x	x	x	x																			A
184	Matkop	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	A
185	Kuifmees	x	x	x	x	x																				A
186	Zwarte Mees																									WA
187	Pimpelmees	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	ZA
188	Koolmees	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	ZA
189	Boomklever	x																								WA
190	Boomkruiper	x	x																							WA
191	Wielewaal																									Z
192	Klapekster																									Z
193	Gaai	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	ZA
194	Ekster	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	ZA
195	Kauw	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	ZA
196	Roek	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	ZA
197	Zwarte kraai	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	ZA
198	Spreeuw	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	ZA
199	Huismus																									Z
200	Ringmus	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	ZA
201	Vink	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	ZA
202	Keep																									A
203	Europese Kanarie																									Z
204	Groenling	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	ZA

